

12. Věta jednoduchá a souvětí

Větný celek; věta jednoduchá a souvětí

1. V zoo

Co asi dělají naši přátelé z 2. třídy v zoo? Pojdte rychle za nimi! Některé děti zoo navštívily poprvé. Všichni pomalu procházejí obrovskými pavilony, aby důkladně poznali cizokrajná zvířata. Kromě klecí mají v zoologické zahradě také rozlehlé výběhy a v nich zvířata volně pobíhají. Velcí ptáci žijí v prostorných voliérách. Protékají tudy také umělé potůčky, protože vodní živočichové milují čerstvou vodu. Děti zjistily, že v některých školách žáci vybrali peníze, aby zvířátka nestrádala hladu. Jméno školy teď každý návštěvník uvidí na tabulce u jména zvířete.

Pozorně si prohlédni modré a červené části článku.
Jaký mezi nimi pozoruješ rozdíl?

! Pamatuj si:

Naše projevy se skládají z větných celků.
Větný celek může tvořit jedna věta. To je věta jednoduchá.
Větný celek mohou také tvořit dvě věty nebo více vět.
To je souvětí.

2. a) Z kolika větných celků se skládá celý článek?
- b) Přečti věty jednoduché.
- c) Přečti souvětí. Barvy ti napovědí.

3. Jakým písmenem větné celky začínají? Čím jsou ukončeny?

! Pamatuj si:

Na začátku větného celku píšeme velké písmeno.
Na konci větného celku píšeme tečku, otazník nebo vykřičník.

4. V kapitole 5 jsme se naučili, že v každé větě bývá slovo, které vyjadřuje, co osoby, zvířata nebo věci dělají. Najdi takové slovo v úvodním článku ve větách jednoduchých i v prvních větách v souvětích.

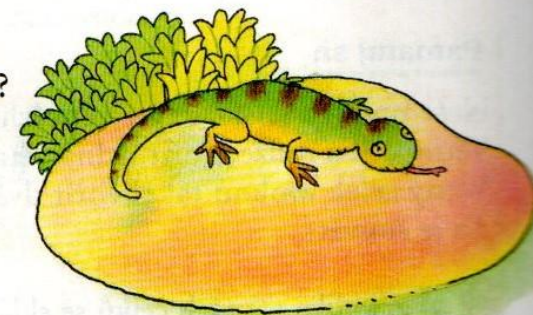
5. Děti a ještěrka

Po obědě si děti vyšly do zahrady. Tam si hrály s míčem a povídaly si. Najednou Verunka ustrašeně vykřikla, protože na plochém kameni uviděla sedět ještěrku. Holčička sebrala klacík. Tomík ji napomenul, aby ještěrce neubližovala. Verunce se ještěrka zdála ošklivá a bála se jí. Tomík jí však vysvětlil, že ještěrky jsou velmi užitečné, protože se živí hmyzem.

- a) Vyhledej v článku věty jednoduché.
- b) Vyhledej souvětí a řekni, z kolika vět se skládají.
- c) Najdeš slova, která v článku spojují věty v souvětí?

Vzor: Tam si hrály s míčem a povídaly si.

6. a) Zdá se ti ještěrka hezká, nebo ošklivá? Proč?
- b) Kteří živočichové nás ještě zbavují hmyzu?

! Pamatuj si:

Věty v souvětí bývají spojeny spojkami.

7. Přečti tyto dva větné celky:

Všichni pomalu procházeli obrovskými pavilony, aby důkladně poznali cizokrajná zvířata.

Kromě klecí mají v zoologické zahradě také rozlehlé výběhy a v nich zvířata volně pobíhají.

- Která slova spojují věty v souvětí?
- Ve kterém souvětí je čárka?

! Pamatuj si:

Před spojky se obvykle píše čárka.
Před spojkou a se čárka většinou nepíše.

- Najdi spojky i v ostatních souvětích článku o zoo.
Ve kterém souvětí nejsou věty oddělené čárkou? Proč?
- Která souvětí se skládají ze dvou vět?
Které souvětí se skládá ze tří vět?

9. Vytvoř souvětí. Dbej přitom na správné psaní čárek mezi větami a teček na konci souvětí. Velké písmeno ti napoví, kterým slovem souvětí začíná.

protože
Letadla nemohla vzlétnout
hustě přšelo

ale
Zabloudili jsme v lese
brzy jsme našli cestu domů

že
na konci věty se píše nejčastěji tečka
Pan učitel nám vysvětlil

když
Napsal jsem si úkoly
jsem přišel domů

10. Spoj věty v souvětí. Vyber vhodnou spojku z nabídky.

Lukáš půjde ven. Sní svačinu.
Na hřišti jsem byl nejdřív sám. Pak přišli kamarádi.
Sluníčko vykouklo. Paprsky začaly hřát.
Petr si vyčistil zuby. Šel spát.

Nabídka: ale, a, až, než

11. a) Seřaď přeházené věty.

Paní učitelka ukázala Martinovi jeho místo v poslední lavici.
Tam sedí Petr.

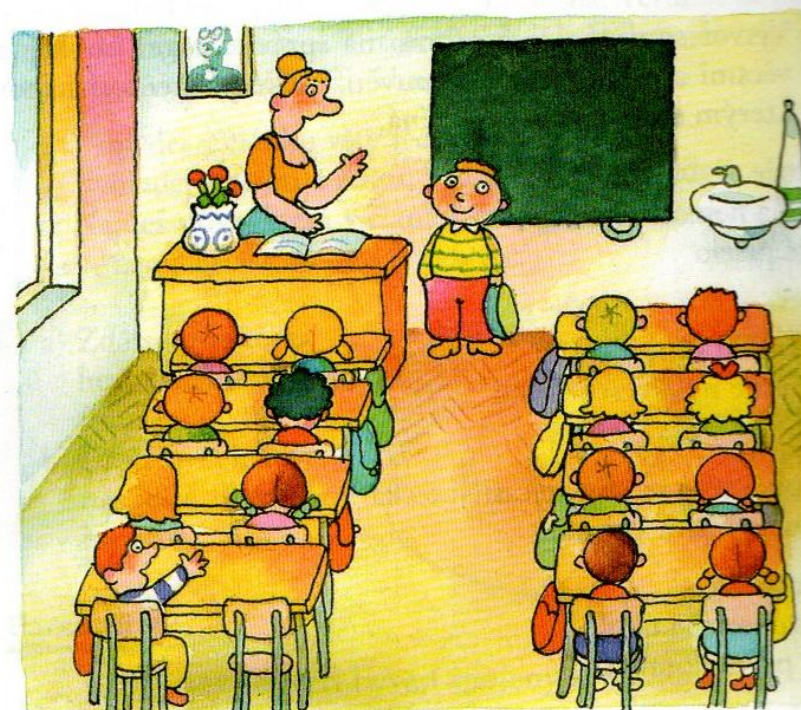
Jmenuje se Martin.

Dneska přišel do naší třídy nový žák.

Petr na Martina vesele zamával.

Martin se posadil vedle něho do lavice.

b) Spoj poslední dvě věty správně seřazeného příběhu v souvětí a souvětí napiš.

12. Modroočka a Zelenoočka

Kocourek Modroočko s kočkou Zelenoočkou vylezli na strom. Seděli vysoko nad zemí a dívali se daleko do světa. Zelenoočka předla a Modroočko mlčel. Přitiskl se k Zelenoočce, pohladil ji čumáčkem a něžně jí vrněl do ouška. Zelenoočka nic neříkala, lehce Modroočka plácla ocáskem, položila si hlavu na přední tlapy a zamhouřila oči.

(Podle Josefa Koláře)

- a) Vypiš z článku souvětí, která se skládají ze dvou vět.
Kterou spojkou jsou věty v souvětí spojeny?
- b) Vypiš souvětí, které se skládá ze čtyř vět.
Jsou v tomto souvětí první tři věty spojeny spojkou?
- c) Je v článku ještě jiné souvětí, ve kterém nejsou všechny věty spojeny spojkou?

! Pamatuj si:

Někdy mezi větami v souvětí spojka není.
Věty jsou od sebe odděleny jen čárkou.

13. Mikeš v zimě

V zimě chodil Mikeš domů celý promrzlý. Zvláště pacičky ho zábly. Proto uvítal s velkým jástem, když mu dědeček ušil nové boty. Dlouho to trvalo, než se v nich naučil chodit. Často se převalil do sněhu a všechny děti se mu smály.

Pepík ho brzy naučil chodit po dvou zadních. Potom se spolu vesele brouzdali po dvorku sněhem, stavěli sněhuláka a sáňkovali z kopečka.

(Podle Josefa Lady)

- a) Rozliš v článku věty jednoduché a souvětí.